

Některé zkušenosti z SPP se zálohami a jejich bojového stmelení

Významné místo při plnění úkolů našeho svazu náleží bojovému stmelení a výcviku záloh. Pozornost věnovaná této kategorii vojáků je nezbytná z hlediska současného vývoje mezinárodně politické i vojenskopolitické situace ve světě, vyplývá i ze zkušenosti, že odrazit agresora a splnit internacionální úlohu v rámci Varšavské smlouvy mohou jen lidé oddaní socialismu, pevně semknutí kolem KSČ, a zejména dobře vycvičení.

Tuto skutečnost zdůraznil i ve svém vystoupení na celoarmádním stranickém aktivu po XVII. sjezdu KSČ ministr národní obrany ČSSR armádní generál Milán Václavík, který kromě jiného řekl: „Za vážný politický úkol považujeme zkvalitňování výchovy a výcviku záloh, které v branné pohotovosti státu tvoří nejpčetnější kategorii ČSLA. Jsou aktivní složkou spojení armády s lidem. V období výkonu cvičení jsou vyjmuti z výrobního procesu a nedostatky v jejich výcviku mají politické důsledky, které se promítají negativně v jejich vědomí, ale i ve vztahu k armádě. Proto musí velitelé, političtí pracovníci v útvech a svazcích věnovat práci se zálohami větší pozornost, než doposud.“

Z toho jsme důsledně vycházeli i při zimmním taktickém cvičení svazku v roce 1987, který ze dvou třetin byl doplněn zálohami. Hned v úvodu je třeba konstatovat, že převážná většina vojáků v záloze povolanců na cvičení bez rozdílu hodnosti, funkce i odbornosti se postavila k plněním úkolům s plnou odpovědností a snahou dosáhnout co nejlepších výsledků. Situace byla komplikovaná tím, že řada záloh byla nepředurčených a nešlo tedy jen o jejich sladení, ale i přeskolení na jiné odbornosti. Na druhé straně část záloh prováděla řádné stmelovací cvičení po praporech.

Průběh první i druhé etapy bojového stmelení a celého cvičení ukázal dobrý morálně politický stav. Vyznačoval se odpovědným přístupem k plnění všech úkolů, pracovitostí, vzájemnou pomocí a vojenskou zdvořilostí. Nebyly zjištěny ani žádné negativní názory na velitelský sbor, vojenskou službu a ČSLA jako celek. Přístupy k plněním úkolům mnohdy převyšovaly úroveň přístupu vojáků základní služby, zvláště v uvážlivosti, promyšlení důsledků činnosti, ale i v úsilí za splnění stanovených úkolů.

Na tom všem se významnou měrou podílela i SPP, zaměřená na pochopení cílů a úkolů cvičení, rozvoj aktivity a iniciativy při plnění úkolů bez mimořádných událostí, dopravních nehod a kázeňských přestupků, stmelení kolektivů jednotek a na zabezpečení všestranného materiálního, technického i zdravotnického zabezpečení. V jednotě s tím probíhala intenzivní ideologická práce k hlubšímu pochopení souvislosti mírové iniciativy Sovětského svazu a ostatních socialistických zemí na straně jedné a vzrůstající agresivity imperialistických sil na straně druhé. Široce byly objasňovány i politické aspekty vnitřního vývoje v ČSSR a význam lednového pléna KSSS.

Politický aparát, doplněný o předurčené i nepředurčené zálohy, výrazně orientoval svou činnost na stranické a svazácké organizace, na práci s velitelským sborem, štáby a s vojsky. Nezbytná byla úzká spolupráce a součinnost velení i PO svazku či útvarů s územními stranickými a státními orgány po celou dobu cvičení.

Potvrdila se správnost včasného zaměření SPP náčelníkem politického oddělení svazu, na jehož základě politické oddělení svazku a politické skupiny útvarů zpracovaly plány SPP na období přípravy a prů-

běhu cvičení. ZVP jednotek si tyto plány zpracovali do pracovního sešitu. Jejich obsah a struktura potvrdily funkčnost opatření pro období přípravy a průběh cvičení i po skončení cvičení. Každá tato část se vnitřně členila do opatření PO či politické skupiny, opatření u vlastního štábu, u vojsk a jednotek. Všechna vycházela ze součinnosti s plány velitelskými a byla s nimi v jednotě. Jako správné se ukázalo, aby obsah byl projednán s veliteli příslušných stupňů. Tím bylo dosaženo jednotného družného úsilí velitelů, politických pracovníků a stranických organizací. Zárukou dobré a odpovědné práce při plnění plánovaných opatření se stala všestranná příprava kádrového politického aparátu a po nástupu záloh i záložních politických pracovníků. Problém za účinné pomoci pracovníků PO svazu nejen u svazku, ale i u útvarů. Její podstatou byla příprava na praktickou politickou práci s lidmi ve štábech a u vojsk. Po zkušenostech z minulých cvičení, kdy nedostatečně byl k politické práci připraven velitelský sbor, zvláště nižších stupňů, byla u útvarů provedena i jeho příprava k ujasnění jeho úlohy v systému politické práce. Tato pozornost velitelskému sboru se pozitivně odrazila v jeho přístupech k práci s lidmi i v tom, že politická práce byla více doceňována.

I přes značné složitosti období přípravy, ještě před přijetím záloh, se podařilo úkoly SPP splnit dobrým způsobem. Efektivně bylo využito zejména plánovaných zaměstnání a opatření plánu SPP na měsíc, čímž se nezvyšovala zatíženost velitelského sboru a vojsk.

Nástup záloh povolovaných na cvičení se uskutečnil mobilizačním způsobem, v jednom termínu, s rozvinutím mobilizačních pracovišť. V tomto časově krátkém úseku byl důraz položen na získání přehledu o náladách a názorech nastupujících záloh, jejich seznámení s nadcházejícími úkoly, na zabezpečení výstrojí, materiálem, stravou a bezporuchové zařazení do jednotek. Tyto úkoly v prvním období plnili kádroví političtí pracovníci a po přípravě i političtí pracovníci ze zálohy. Ukázalo se, že zvláště po příchodu záloh k jednotkám političtí pracovníci ze zálohy s nimi navazovali rychleji a snadněji osobně kontakty. Důvodem toho je fakt, že se částečně znali z pracovišť či bydlíš i to, že se jim dovedli lépe přiblížit než kádroví političtí pracovníci. Osvědčily se zejména besedy v menších skupinách, individuální pohovory a krátké aktivity.

Důležitým momentem pro rozvinutí účinné SPP bylo ustavení stranických a svazáckých organizací. U stmelovaných jed-

notek probíhala podle předem zpracovaných plánů, kdy funkcionáři byli převážně zvoleni již na minulých stmelovacích cvičeních. U jednotek, složených z nepředurčených záloh, byla práce stranických i svazáckých organizací rozvíjena v souladu s plány přípravy na cvičení, ale funkcionáři byli navrhováni až po příchodu k jednotkám svými kolektivy a ZVP. Zde se hrávali rozhodující úlohu kádroví političtí pracovníci jednotek za přímé pomoci ZVP útvarů a pracovníků PO svazku. U jednotek, které byly zálohami pouze doplněny, byli komunisté a svazáci do organizací začleněni přímo. U všech jednotek byla první etapa bojového stmelení zakončena ustavujícími stranickými a svazáckými schůzemi. Zkušenosti ukazují, že tato jednání měla převážně dobrou úroveň, protože členové organizací mají větší životní zkušenosti, myslí i pracují racionálněji a mají i daleko větší zkušenosti ze stranické a svazácké práce než komunisté a vojáci zvláště bojových jednotek.

Včasné vyhodnocení poznatků z první etapy bojového stmelení, zvláště pak z ustavujících stranických a svazáckých jednání na politickém oddělení svazku, se pak stalo východiskem pro upřesnění úkolů SPP ve druhé etapě bojového stmelení. Je na místě připomenout, že v tomto procesu má své místo a úlohu velitel svazku i velitel útvarů, kteří by měli být včas informováni o poznatcích a na tomto základě, po poradě s náčelníkem PO či ZVP útvaru, osobně zaměřením politické práce pro podřízené vytýčovat. Je skutečností, že tato činnost nebývá vždy doceňována a mnohdy je příčinou nižší efektivity politické práce jako celku.

Druhá etapa bojového stmelení probíhala již ve vojenských výcvikových prostorech, po předchozích kombinovaných přesunech. Je třeba zdůraznit, že probíhala v mimořádně složitých a nepříznivých povětrnostních podmínkách. Jak však cvičení ukázalo, pokud lidé vědí co je čeká, je o ně všestranně pečováno a jsou vytvořeny alespoň základní podmínky, jsou odhodláni splnit jakýkoli reálný úkol. V této etapě se dařilo i lépe připravovat ke konkrétní práci politické pracovníky ze zálohy, kteří se nejprve sami museli zorientovat ve složitých podmínkách a rychle zvládnout podstatu výcvikových úkolů. Toho bylo dosaženo jejich denní přípravou u útvarů, za řízení ZVP útvaru a účinné pomoci pracovníků PO svazku, kteří plnili úkoly pomoci nřimo u útvarů. Postačující byla příprava v trvání 1 až 2 hodin. Obdobně bylo pracováno i s kádrovými politickými pracovníky. Velitelský sbor, kádroví i ze zálohy, byl k úkolům politické

práce připravován na pravidelných shromážděních u velitele, osobním vystoupením ZVP útvaru.

SPP v druhé etapě bojového stmelení byla organizována podle upřesněných plánů SPP. Opatření směřovala především k politickému zabezpečení rozhodujících zaměstnání. To se odrazilo v získání lidí pro aktivní plnění stanovených úkolů, v organizaci a řízení krátkodobého soutěžení i v převážně dobrém materiálním zabezpečení cvičicích. Přes počáteční obtíže bylo postupně zkvalitňováno řízení SPP a tím zvyšována i její účinnost. Aktivním působením stranických organizací, masovou politickou prací i agitací činností se podařilo brzy stmelit bojové kolektivy jednotek a vytvořit v nich soudružské vztahy, vytvářející předpoklady pro odpovědné a obětavé plnění stanovených úkolů i vzájemnou pomoc. Jako neúčinnější se v průběhu výcviku záloh ve druhé etapě bojového stmelení ukázala individuální práce se zálohami, osobní příkladnost velitelů, politických pracovníků a všech komunistů. Osvědčily se besedy v malých kolektivech do roty v to nebo diferencované besedy se skupinami lidí k otázkám mezinárodní i vnitřní politiky, změnám uvnitř ČSLA a vlastních útvarů. Velký zájem byl o průběh cvičení a jeho zaměření i o způsoby řešení osobních problémů. Účinná byla i krátká mobilizace lidí k plnění úkolů při ranních nástupech jednotek.

V celkovém ovlivnění myšlení lidí plní významnou úlohu i PSM, které předpokládají plány ve druhé etapě bojového stmelení jednotek v trvání 2 hodin. Tematika je stanovena programy, vedoucí jsou připravováni v posádkách, stejně tak jsou zpracovávány písemné přípravy. Je vhodné a účelné, aby je prováděli kádroví velitelé a političtí pracovníci, za podílu pracovníků PO svazku a podle možnosti i vyšších stupňů. Podceňovat nelze ani prostředky, ve kterém jsou tato zaměstnání konána. Osvědčila se v politickovychovných stanech, v jídelnách a ve srubech. Je třeba vyvézt i nezbytné názorné pomůcky. Podstatnou zkušeností tohoto zmiňovaného taktického cvičení je správné plánování termínů zaměstnání. Ukázalo se, že u těch jednotek, kde bylo plánováno v prvním, nejpozději druhém dnu 2. etapy bojového stmelení, vedeno dobře připravenými politickými pracovníky nebo veliteli, kteří spojovali tematiku s úkoly jednotky v průběhu etapy, tam bylo dosaženo vyššího efektu v následujících zaměstnáních. I když tematika byla splněna v plném rozsahu u všech jednotek, nízký efekt měla tam, kde se PSM uskutečňovalo ve druhé polovině etapy či ve večerních hodinách, po výcviku apod.

Významným prostředkem dotváření správného názoru záloh na vývoj současné mezinárodněpolitické situace a úlohy ČSLA byly politické informace. Jako optimální se ukazují 10 až 15minutové, předem připravené v posádkách. V první části druhé etapy bojového stmelení se je dařilo uskutěčňovat pravidelně s efektem, avšak ve druhé části pod tlakem výcvikových úkolů od nich řada velitelů upouštěla. Proto bylo potřebné vyvíjet tlak až ze strany PO svazku a nadřízených orgánů. Obsahově byly zaměřeny k seznamování s úkoly a životem v ČSLA, otázkám mezinárodní i vnitřní politiky, ke změnám v technickém zabezpečení i k otázkám náborů do ČSLA.

S velkým zájmem se u záloh setkala organizace seznamování s tradicemi útvaru a jednotek i místy, ve kterých cvičení bude probíhat. K tomu je účelné navázat užší součinnost politických pracovníků s územními stranickými a státními orgány či využít znalostí příslušníků jednotek.

Jako nezbytná pro kvalitní a účinnou SPP se potvrdila trvalá znalost skutečných názorů a nálad lidí s rychlou reakcí na ně. V průběhu druhé etapy bojového stmelení i v průběhu cvičení se podařilo k jejich získávání vytvořit dostatečně účinný systém. Jeho základními články byly rotní bojové aktivity, političtí pracovníci jednotek a zvláště konkrétní práce stranických organizací, zejména stranické skupiny, výbory ZO KSČ a stranické aktivity. Řešením připomínek a námětů komunistů rostla důvěra lidí v politické pracovníky i velitelský sbor, tím rostla i autorita stranických organizací a v důsledku toho se lidé nebáli vyslovovat své názory, připomínky i návrhy otevřeně. Řešily se zejména problémy s výstrojí, otázky podmínek pro hygienu i problémy s ošetřováním a údržbou bojové techniky. Otevřenost byla i v kritice přístupů některých velitelů. Tím bylo možné ihned na problémy reagovat a zásahem vyšších stupňů je neprodleně řešit.

Pozitivní úlohu sehrála názorná agitace. U roty se osvědčují tabule polních novin, tabule tisku a tabule aktualit, kde jsou bleskovky, letáky, hodnocení aktuálních událostí, slovo velitele, popřípadě ZO KSČ a ZO SSM. Tabule mohou být umístěny vně srubů a stanů, ale tabule tisku uvnitř. U praporů je vhodné navíc mít tabuli aktualit, tabuli ke zveřejňování, popularizaci a hodnocení socialistické soutěže i lidí. Je nevhodnější umístit je u hospodářské výdejně, při respektování zásad utajení a maskování.

Pozitivní úlohu plnily polní noviny vydávané PO svazku i různé zpravodaje útvarů. Zkušenost ukázala potřebu, aby v nich však články či informace předchá-

zely akcí a zejména, aby byla více popularizována práce jednotlivců a kolektivů, jak slovem, tak i fotografickými dokumenty. Na dobré úrovni byla rozvíjena práce s tiskem, o který měli vojáci v záloze mimořádný zájem. To mimo jiné potvrdilo i jejich návyk na pravidelné získávání informací ze všech oblastí života společnosti.

Ve snaze splnit vysoce náročné úkoly druhé etapy bojového stmelení zůstala podceněna kulturní výchovná činnost. Je však nutné přiznat, že se v podstatě s volným časem nepočítalo. Touto otázkou jsme se začali zabývat až po jedné z návštěv ministra národní obrany ČSSR, který se o tuto problematiku zajímal. Jsem toho názoru, že je možné plně převzít zkušenosti z organizace KVC při přehlídkách a celostátních spartakiádách, kde vystupují různé úderky at profesionální, či vlastní v průběhu nácviu a pomáhají tak především emocionálně mobilizovat lidi. Totéž lze provádět i v průběhu výcviku zvláště se střelnicích, řidičských cvičišť a při taktické přípravě po splnění dílčích úkolů. Osvědčilo se i koncertování posádkové hudby při ošetřování techniky v polních parcích.

Nejúčinnější masovou akcí na závěr druhé etapy bojového stmelení, po ukončení taktické části cvičení a před propuštěním do zálohy, byly mítinky u útvarů. Zkušenosti ukazují, že se účinnost zvyšuje jejich dobrou připraveností, krátkodobostí, věcností a s využitím všech forem ocenění práce lidí, zvláště morálních, jako je pochvala, mimořádné povýšení a další. Osvědčilo se, když se mítinku zúčastnili řídící funkcionáři vyšších stupňů.

Mimořádně mobilizující účinek měly návštěvy ministra národní obrany ČSSR armádního generála Milána Václavíka, náčelníka HPS ČSLA generálplukovníka Jaroslava Klíčky a dalších představitelů. Tento fakt zálohy přijímaly jako výraz pozornosti jim věnované a zároveň jako ocenění jejich úsilí a práce na cvičení. O tom svědčí i mimořádný zájem o Obranu lidu, kde byly fotografie i rozhovory vojáků v záloze.

Celkově dobrá úroveň SPP a její účinnost byla odrazem práce politického aparátu jako hlavního organizátora i vykonavatele. O způsobu jeho přípravy jsem se již zmínil. Nyní několik poznámek k jeho praktické činnosti. V průběhu druhé etapy bojového stmelení a při cvičení napomohla růstu autority politického aparátu zejména jeho znalost potřeb lidí a včasná reakce na ně. Vojáci v záloze prokázali, že jsou schopni i ochotni splnit iniciativně všech-

ny požadavky na ně kladené, pokud znají co, jak a do kdy mají udělat. Na druhé straně však oprávněně požadují, aby byli odpovídajícím způsobem zabezpečeni.

Potvrdila se potřeba, aby každý politický pracovník měl denně zcela konkrétní úkol, co, kdy, kde a s kým udělá, jakými formami a metodami práce. Z toho pak musí i denně skládat účty. Tím se daří odstraňovat formálnost, pouhou účast na akcích či řešení některých problémů MTZ apod. Trvale je potřebné, aby politický aparát zobecňoval nejlepší zkušenosti, formy a metody práce v dané etapě zaměstnání.

Zkušenosti ukazují, že nadřazený funkcionář, náčelník PO či ZVP musí vyšší pozornost věnovat objektivizaci hodnocení účinnosti SPP podřízených. Hodnotit a oceňovat účinnost vlivu SPP tam, kde skutečně něco ovlivnila a nepřipouštět zásluhu tam, kde vliv měla malý nebo žádný.

Základem práce politického aparátu, což potvrdily přístupy zvláště politických pracovníků v záloze, však musí být práce s lidmi a mezi lidmi tak, jak to pro naši práci vytyčil i celoarmádní stranický aktiv.

Na základě zkušeností s SPP při zimním taktickém cvičení svazku doplněného zálohami je možné tedy vyvodit východiska pro další práci politického aparátu.

Náčelník PO svazku a ZVP útvarů musí na základě nařízení nadřízeného náčelníka pro SPP při přípravě a v průběhu cvičení, se znalostí skutečného stavu a vlastních podmínek, osobně zpracovat základní řídící dokumenty pro SPP, včas vstoupit do tvorby velitelských plánů, prosadit v nich vytvoření časových předpokladů pro realizaci plánovaných opatření SPP, zabezpečit, aby všechna opatření byla přimknuta k plněným úkolům.

V období přípravy před přijetím záloh na cvičení se musí politický aparát aktivně podílet na přípravě velitelů všech stupňů i odborných náčelníků k rozvíjení intenzivní výchovné a politickoorganiza-torské práce mezi zálohami a kadrovými příslušníky jednotek, zdokonalovat jejich schopnost vést a smelovat vojenské kolektivy a cílevědomě denně pracovat se svými podřízenými.

Při přípravě cvičení obdobného charakteru včas obsahově a metodicky připravit politický aparát, včetně aparátu ze zálohy. Pracovat nejúčinnějšími a nejosvědčenějšími metodami a formami SPP v jednotlivých obdobích boje, více času věnovat diferencované přípravě politických pracovníků ze zálohy za účinné pomoci nadřízených politických orgánů.

Podstatně více a včas musí náčelník PO a ZVP útvarů i jednotek vstupovat do

ovlivnění rozhodovacího procesu velitelů a prosadit vytvoření časového prostoru pro intenzivní SPP nejen politických pracovníků, ale i velitelů všech stupňů, usilovat o omezení nočních a dlouhých porad na jednotlivých stupních velení na minimum, prosazovat promyšlenost přístupu k plnění úkolů, vést velitele a odborné náčelníky k tomu, že úkol je zabezpečen teprve tehdy, až pronikne k vykonavatelům, je jim jasný a je materiálně zabezpečen. Přitom politický aparát nesmí na sebe přebírat úkoly, za které vždy někdo konkrétní odpovídá.

K zabezpečení společného postupu politického aparátu a odborných, zvláště týlových a technických funkcionářů, při řešení problémů zabezpečení vojsk organizovat společné porady na jednotlivých stupních s přijetím konkrétních, závazných společných opatření.

Zabezpečit, aby se zvláště ve druhé etapě bojového stmelení politický aparát účastňoval všech hlavních zaměstnání jednotek, včetně stanovení konkrétních stranickopolitických akcí, forem jejich konání a požadovaného efektu.

Politický aparát musí denně pracovat ve stranických organizacích, opírat se o názory a návrhy funkcionářského aktivu KSČ a současně jim pomáhat organizovat nepřetržitý stranický vliv na plnění rozhodujících úkolů a odpovídající materiální i technické zabezpečení, řešit podněty či připomínky vojáků.

Politický aparát musí pomáhat v práci svazáckých organizací, zvláště prosazovat vytvoření podmínek pro její uskutečňování, usměrňovat svazácké kolektivy k řešení hlavních problémů, těžiště položit do stmelení kolektivů a utváření neformálních a soudružských vztahů.

Vést velitele všech stupňů k celkově lepšímu využívání socialistického soutěžení, zejména k rozvoji účelných krátkodobých soutěží, zaměřených ke kvalitnímu splnění úkolů střelby, taktické a jiných příprav, k využívání a ošetrování bojové techniky, zvláště se zaměřením na promyšlenou organizaci jejich plnění a na průběžné, objektivní veřejné hodnocení. Nejlepší zkušenosti, kolektivy a jednotlivce široce neprodleně popularizovat.

Politická práce s vojínem, poddůstojníkem, praporečkem a důstojníkem v záloze se stává stále více i významným prostředkem, který přispívá k upevňování jednoty armády a lidu a k popularizaci ČSLA na veřejnosti a plnění úkolů náboru do ČSLA. Je třeba mít na zřeteli, že příslušné množství záloh povoláných na cvičení buď bude dobrým propagátorem naší práce, pokud je o tom přesvědčeni, nebo naopak svými projevy po příchodu do občanského života bude škodit, pokud jim k tomu přispějeme. Proto i SPP by měla významně přispět k přesvědčení záloh o účelnosti a nezbytnosti

výcviku i k tomu, aby se něco nového naučili. Je to i jeden ze způsobů, jak mohou pronikat mezi naše občany pozitivní názory o službě vojáků z povolání, o službě v ČSLA a péči o podřízené.

Zimní taktické cvičení svazku doplněného zálohami prokázalo dobrou připravenost záloh k plnění úkolů obrany naší socialistické vlasti, jejich dobrý morálně politický stav a současně nás obohatilo o zkušenosti ve všech oblastech. Významnou měrou se na splnění cílů a úkolů podílela i SPP.